

Klimabudsjett for Hamar kommune 2019 - 2022 – vedlegg til handlings- og økonomiplanen

Bakgrunn

Hamar kommunes første klimabudsjett ble vedtatt i desember 2017. Dette dokumentet er kommunens andre klimabudsjett. Endel tiltak er iverksatt i løpet av 2018. Den viktigste jobben i 2018 har vært å gjøre politikere, ledere og ansatte kjent med klimaregnskapet og klimabudsjettet og å implementere at klimatiltak skal gjennomføres i alle deler av organisasjonen. Det er viktig at det å gjøre gode klimavalg blir en like selvfølgelig handling som det er å levere gode tjenester. Her er det fortsatt en lang vei å gå. Arbeidet må fortsette i årene framover. Først når alle medarbeidere leter etter gode klimatiltak vil man finne de mest konkrete, målrettede og effektive tiltakene.

Årets klimabudsjett er en videreføring av fjorårets. Det er ikke presentert mange nye tiltak, men noen er mer spisset. Beregningene av hvilke klimagassutslipp Hamar har og hvilke tiltak som fører til hvilke utslippsreduksjoner er de samme som i fjorårets budsjett. I 2019 vil det bli laget et supplerende klimaregnskap for å sikre gode tall også innen vann, avløp og renovasjon. I tillegg vil det bli jobbet grundigere med hvilket potensial for utslippsreduksjoner de ulike tiltakene har. Jo mer presise tiltakene blir jo lettere vil det bli å anslå disse reduksjonene. Slik de foreligger nå er de fortsatt for unøyaktige.

Tiltakslisten i slutten av dokumentet viser hvilke tiltak som må gjennomføres for at Hamar kommune skal nå målet om 40 % utslippsreduksjon innen 2030. Beregningene er utført av Asplan Viak. Årets klimabudsjett viser hvilke tiltak som skal gjennomføres i 2019 og hvilke tiltak som er prioritert i fireårsperioden.

Klimabudsjettet må ses på som et styringssystem som skal sikre måloppnåelse på de klimamålene som er satt. Dette er Hamar kommunes andre klimabudsjett og det er fortsatt i en tidlig fase. Klimabudsjettet skal bli en mer integrert del av handlings og økonomiplanarbeidet. Målet må være at klimatiltakene i klimabudsjettet synes tydeligere i det økonomiske budsjettet.

Å måle effekten av alle tiltakene vil være krevende og krever etablering av gode indikatorer. Noe kan måles ved å utarbeide klimaregnskap jevnlig, mens andre tiltak krever andre indikatorer. For å måle utviklingen blant Hamars innbyggere er det nå innført tilleggsspørsmål til innbyggerundersøkelsen som utføres hvert fjerde år. Den første innbyggerundersøkelsen med klimaspørsmål ble gjennomført i sommer. Gode indikatorer på andre tiltaksområder må det jobbes videre med i revideringen av Kommunedelplan for miljø og klima. Den skal vedtas endelig i juni 2019.

Forutsetningene og beregningene som ligger bak klimabudsjettet er presentert i tidligere dokumenter og ligger også i fjorårets klimabudsjett. Dette er derfor ikke beskrevet på nytt i år.

Prioriteringer for handlings- og økonomiplanperioden 2019 – 2022

Fram mot 2030 skal Hamar kommune redusere sine klimagassutslipp med 40 %. Det vil si at klimagassutslippene må reduseres med ca 5 % i året. I handlings- og økonomiplanen 2019-2022 er det beskrevet konkrete tiltak for å kutte utslippene fra kommuneorganisasjonen. Målsettingen om 40 % reduksjon i klimagassutslippet innen 2030 gjelder også for Hamarsamfunnet. Her er det imidlertid vanskeligere for Hamar kommune å påvirke utslippsreduksjoner direkte. Aktuelle tiltak er likevel foreslått. Prioriterte satsningsområder for å kutte klimagassutslippene skal beskrives nærmere i Kommunedelplan for miljø og klima, som ferdigstilles i juni 2019. Ny mobilitetsplan med tilhørende sykkelstrategi vil også være viktig for å prioritere tiltak innen transport.

Flere av tiltakene i tiltakslisten er løpende tiltak det allerede jobbes med. Disse skal det fortsatt jobbes med innenfor eksisterende rammer. For flere av de løpende tiltakene er det slik at ressursituasjonen er utfordrende, det må derfor tydelige prioriteringer til for å fortsette det løpende arbeidet på en god måte.

Anskaffelser skal gjennomføres med tydelig miljøprofil. Dette er et satsningsområde i perioden og gjelder anskaffelser av både varer og tjenester. Å stille de riktige miljøkravene og å evaluere på miljøkrav krever kompetanse og i 2018 har det vært jobbet med kompetanseheving på området. Dette skal det jobbes videre med i 2019. Difi har vært på Hamar og hatt en workshop om miljøkrav i offentlige anskaffelser. I 2019 kommer de tilbake og da blir temaet miljøkrav i bygg.

Hamar kommune har som mål å redusere energiforbruket i kommunale bygg med 15 % (sammenlignet med 2016) innen 2020. I 2019 skal det i tillegg installeres solceller/solfangere på Ankerskogen. I 2020 skal taket på Vikingskipet byttes og det jobbes med å samtidig kunne installere solenergi på dette taket.

Energispare(EPC)-kontrakter er et tiltak som potensielt kan spare mye energi. For å få maksimalt ut av et slikt prosjekt er det viktig å ha et godt mottaksapparat i kommunen, slik at kompetansehevingen kan gi varige effekter i kommunens driftsorganisasjon. En planlegger derfor å igangsette dette når kommunen er ferdig med omorganiseringen av eiendomsforvaltningen i 2020.

I løpet av 2018 er det planlagt nytt skolebygg på Lunden. Skolen skal bygges slik at den står klar til skolestart i august 2020. Her bygges det med fornybar oppvarming, solceller på taket og det satses på en fossilfri anleggsplass. Lunden skole blir en pilot i Hamar kommune for å teste ut klimavennlige løsninger. Erfaringene fra dette byggeprosjektet blir derfor viktige for å kunne lage enda mer klimavennlige bygg framover.

I handlings- og økonomiplanperioden skal hele bilparken elektrifiseres. Per nå har Hamar kommune 22 elbiler og 44 er under anskaffelse. Alle disse vil være på plass innen sommeren 2019. Innen utgangen av 2021 skal 96 biler til være på plass. Innstalleringen av 96 nye ladepunkt starter i 2019. Maskinparken skal også, så langt det finnes alternativer, være fossilfri ved utgangen av perioden. El-sykler til bruk i tjeneste er anskaffet og i hyppig bruk. Hvorvidt det bør kjøpes flere el-sykler i kommunen skal vurderes i løpet av 2019.

Tiltak	Størrelsesorden på fotavtrykk	Anslått potensiell reduksjon	Kommunen totalt (KT) /Egen Virksomhet (EV)	Tidspunkt for gjennomføring
1 Hamar kommune skal videreføre hovedprinsippene i kommuneplanen ved å planlegge for en arealdisponering som kan begrense bilbruk.	33 000 tonn KT 10 000 tonn EV	5 % = 500 t for EV 5 % = 1650 t KT	KT/EV	Løpende arbeid. Ny Kommuneplan ble vedtatt sommeren 2018.
2 Mer miljøvennlig forbruk ved å stille krav til miljøsertifisering av leverandører av varer og tjenester, eller ved å stille andre relevante miljøkrav.	13 000 tonn	10 % = 1300 t	EV	Løpende arbeid, kompetansestyrking i 2018/2019.
3 Kommunen skal stimulere og legge til rette for miljøsertifisering av bedrifter og organisasjoner i Hamarsamfunnet.	47 000 tonn	5 % = 2 350 t	KT/EV	Løpende arbeid
4 Hamar kommune skal fullføre miljøsertifiseringen av kommunale virksomheter i løpet av 2018. Eventuelle nye enheter og/eller bygg skal sertifiseres fortløpende. Allerede sertifiserte enheter skal resertifiseres hvert tredje år.	30 000 tonn	5 % = 1 500 t	EV	Stort sett ferdig med førstegangssertifiseringer , løpende resertifiseringer og generell oppfølging.
5 Kommunen skal legge vekt på informasjonsformidling og holdningsskapende arbeid overfor innbyggerne slik at det blir lettere for innbyggerne å kunne ta mer miljøvennlige valg i sin hverdag.	270 000 tonn (fotavtrykk Husholdninger)	Usikkert potensial, ikke beregnet.	KT	Prioriterte tiltak defineres ved revidering av Kommunedelplan for miljø og klima i 2018/19. Planprosessen er i gang, planen skal vedtas endelig i juni 2019.
6 Bredt samarbeid med eksterne aktører gjennom oppbygging av klimanettverk (bedrifter som ønsker å gå foran i praktisk klimaarbeid og å stimulere til grønn samfunns- og næringsutvikling).	Foravtrykk av virksomheter (ikke beregnet)	10-30 %	KT/EV	Undersøke interesse og mulig organisering i 2019
7 Etterspørre fossilfri anleggsdrift og grønn varedistribusjon/transport i kommunens prosjekter	5 000 tonn	20 % = 1000 t	EV	Etterspørres fossilfri byggeplass under bygging av Lunden skole. Skal jobbes med tilnærming til grønn varedistribusjon og transport i 2019.

8	Integrere klimabudsjett i kommunens budsjettprosess.	37 000 tonn EV 141 000 tonn KT	Usikkert potensial, ikke beregnet.	KT/EV	System skal på plass i 2019.
9	Revisjon av veg- og transportplanen og parkeringsutredningen.	33 000 tonn	10 % = 3300 t	KT	Mobilitetsplan med sykkelstrategi skal utarbeides i perioden.
10	Tilrettelegge for gående og syklende, videreføre arbeidet med sykkelbyen Hamar og stimulere til økt bruk av sykkel.	33 000 tonn	5 % = 1650 t	KT	Løpende. TDU skal kartlegge skolevei og lage handlingsplan i 2018/2019.
11	Etablere ladepunkter for miljøvennlige biler	33 000 tonn	Tilrettelegging	KT	Løpende arbeid.
12	Legge til rette for alternativer til personbilbruk, blant annet i samarbeid med Hedmark trafikk og NSB.	33 000 tonn	10 % = 3300 t	KT	Det ble gjennomført et forprosjekt på autonom buss i 2018. Det ble ikke anbefalt å gå videre med dette. Det må vurderes nye løsninger i 2019.
13	Tilrettelegging for bildeling	33 000 tonn	2.5 % = 825 t	KT	Mulige løsninger skal vurderes i løpet av 2018/2019. For eksempel kan det legges krav til slike ordninger i stedet for parkeringsplasser ved utbygginger.
14	Kommunen skal motivere til samkjøring og reduksjon av solobilisme	33 000 tonn	5 % = 1650 t		Mulige løsninger skal vurderes i løpet av 2018/2019.
15	Bytte ut bilparken med EI og lavutslippskjøretøy	3 000 tonn	50 % = 1500 t	EV	Er under utskifting, skal ha kun fossilfrie person- og varebiler i løpet av perioden. 66 kommunale biler vil være elbiler innen juni 2019. 96 til i løpet av 2021.
16	Informere innbyggere om energieffektivisering og utfasing av fossil olje	7500 tonn	100 % = 7500 t	KT	Løpende

17	Planlegge og gjennomføre opplæring i energikompetanse og energiledelse blant kommunalt ansatte	5000 tonn	5 % = 250 t	EV	Blir en oppfølging etter omorganisering av eiendomsforvaltningen i 2019
18	Videreføre tilrettelegging for fjernvarme	40 000 tonn	-	KT	Løpende
19	Kommunale bygg bygges etter lavenergistandard eller bedre. LCC kostnader skal synliggjøres som grunnlag for politiske beslutninger	5000 tonn	10 % = 500 t	EV	Lunden skole gjennomføres som første anskaffelse av nybygg med spesielle klimakrav, ferdigstilles 2020.
20	Gjennomføre energiøkonomiserende tiltak i eksisterende kommunale bygg slik at gjennomsnittlig energiforbruk per m ² gulvflate reduseres med 15 %	5000 tonn	15 % = 750 t	EV	2018/2019 (målt fra 2016)
21	Kontinuerlig orientere alle som har byggeplaner om kommunens energimål, og gi motiverende innspill og informasjon om det å bygge energieffektivt. Informere om fritak for byggesaksgebyr	40 000 tonn (gitt nordisk el-miks)	5 % = 2000 t	KT	Løpende
22	Aktivt inkludere krav til energieffektive og miljøvennlige bygg i reguleringsplaner	40 000 tonn (gitt nordisk el-miks)	5 % = 2000 t	KT+EV	Skal stilles høye krav der kommunen er eier fra 2018. Stilles også krav i alle andre reguleringer fra 2019.
23	Innføre EPC i kommunale bygg	5 000 tonn	20 % = 1000 t	EV	2020
24	Vurdere utvidet energi- og materialgjenvinning innen utvikling og drift av vann- og avløpsnettet.	2000 tonn	10 % = 200 t	EV/KT	Skal jobbes med konkrete tiltak i 2019.
25	Klimavennlig materialbruk	5000 tonn	20 % = 1000 t	EV	Løpende
26	Informere og veilede om tiltak som reduserer klimagassutslipp. Som for eksempel klimaoptimal gjødsling, bedre drenering og redusert jordpakking.	10 000 tonn	10 % = 1000 t	KT	Løpende (Landbrukskontoret)
27	Redusere lystgassutslipp ved å bedre nitrogenbalansen i landbruket	10 000 tonn	5 % = 500 t	KT	Løpende (Landbrukskontoret)
28	Redusere drivstofforbruk i landbruksmaskiner	10 000 tonn	5 % = 500 t	KT	Løpende (Landbrukskontoret)

29	Øke utnyttelsen av deponigass som energikilde	5 000 tonn	10 % = 500 t	KT	Er innvilget Klimasatssøknader for Heggvin og Gålåsholmen. Gålåsholmen er under bygging. Heggvin er under prosjektering.
30	Effektiv og miljøvennlig innsamling og transport av avfallet	500 tonn	50 % = 250 t	EV	Løpende (Sirkula)
31	Søke klimavennlige løsninger ved behandling og avhending av avfallsfraksjonene.	~ 40 000 tonn	10 % = 4000 t	KT	Løpende (Sirkula) Ny kretsløpspark på Gålåsholmen skal tas i bruk i 2020
32	Utarbeide årlig klimaregnskap for Hias, inklusive fordeling på kommunene.	14 000 tonn (eget klimar.)	Egne vurderinger	EV/KT	Løpende (Hias) Det utarbeides felles klimaregnskap for Hamar kommune, Hias og Sirkula i 2019.